

Számvetés aratáskor

NAPLÓ

Itt van az ideje a betakarításnak. 73 éves művésztanárként 2023. november 14-én akadémiai székfoglalómat tartottam a Magyar Művészeti Akadémián. Művészlétemet és pedagóguslétemet egységben mutattam meg a szép számú hallgatóságnak, s most ebből a mintegy negyvenperces előadásból ragadom ki a művésztanár vallomását. Íme:

48 évet tanítottam egyfolytában. Rajztanár voltam 34 évig két általános iskolában, 14 évig a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola festő tanszékén voltam tanár, tanzakvezető (egykor magam is ott végeztem 1969-ben). Tanítottam óvodában és egyetemen, vezettem számtalan szakkört, nyári tábor, s mindezt úgy, hogy igyekeztem egybesimítani festészeti munkásságommal. A tanítás élvezet volt, a festészet küzdelem. A tanítás édes fáradtság és siker, a művészet fárasztó édesség és... siker? Hatottak egymásra; a rajztanár-művésztanár a képzőművészre, és viszont. Sosem festettem azt, amit tanítottam, és ritkán tanítottam, amit festettem. Mégis a felszabadító alkotómunka az iskolai és iskolán kívüli pedagógusi létbe toroklott, és a műtermembe is megkísértem ezt a felszabadultságot magammal vinni.

Itt, ebben az oktatási közegben fontos szerepet játszott a motiválás, a motívum megtalálása és alkalmazása. Mindig is célom volt megteremteni egy gyerekközpontú, szellemiségében korszerű, alkotó légkörű, játékos és folyton változó dinamikájú pedagógiai műhelyt. Legyen az a közoktatás falai közt vagy a GYIK Műhelyben, esetleg egy

felnőtt szakkör kellemes légkörű helyiségében vagy egy nyári táborban. E munkáim során Szemadám György, Lajta Gábor és Juhász István kollégáim és barátaim is társaim voltak. Bodóczky István mellett érlelődtem a pedagógiai elméletben és praxisban. Ebben – és életem során a szellemi fejlődésem oly sok területén – barátom, mesterem, Szabados Árpád grafikus, festőművész, egykori akadémikus segített. Örök hálám neki.

A művészettel és művészetre tanítás morális kérdés – és e tekintetben (is) hatalmas felelősség. Ezt is Szabados mutatta meg nekem, amikor kollégájául fogadott a GYIK Műhelybe, melyet később, Szemadám György után vezethettem is. Morális felelősség, hisz feladatunk az utánunk jövő generációk számára a fent említett Út megmutatása. Ez különösképpen volt igaz arra a 14 évre, melyet a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában töltöttem el. Itt ébredtem rá, hogy tanítványaimnak milyen elvárásai vannak velem, az alkotóval szemben, s hogy milyen nehéz, hálás és kockázatos szerep a Mester szerepe, aki egy majdani művészeti életre, létre irányítja növendékeit. Felelősségvállalás és kísérletezés a jobb, a helyes, a megfelelő módszereket keresve. Igazi kreatív, alkotói munka, közös élmény, nagyszerű céllal.

Eddig az ott elhangzott, talán kicsit emelkedett, önvallomásszerű idézet. Hozzátenném még azt, mi az, amiben számomra az Akadémia fontos bázis lehet. Mint képzőművész autonóm módon tudok alkotni, de a

művészetpedagógiát csakis csapatban és megfelelő pénzügyi háttérrel lehet kimozdítani jelenlegi holtpontjáról.

Javaslataim ezért:

Segítséget várni csak úgy lehet, ha mi magunk is segítünk. Magunknak – a tudáscsövek egymás felé fordításával, az áramoltatással – és a döntéshozóknak is. Ajánlásokkal, a jó gyakorlatok határozott és statisztikailag is alátámasztott felmutatásával. Idesorolom az elmúlt 30 évben megszűletett és részben bevezetésre kerülő tanterveket (core curriculumok, alaptantervek, kísérleti tantervek). Ezek közül jó néhányban magam is aktív résztvevő-társ szerző voltam. Ezek: az első alaptanterv – 1995, Kárpáti Andrea vezetésével; a tanterv módosítása – 2003; a Tölgyfa Program Bodóczy István vezetésével – 1995–97; az ALEA társaság Debreczeni Tiborral és csapatával; a „Kútbanázó” tantervkísérlete – 1997; ugyanezen időben a sporttagozatos speciális tantervű iskolák kerettantervei, a Sulinova fejlesztései Solymosi-Tari Emőkével és csapatával – 2005–2006; az MTA által meghirdetett vizuális nevelési program pályázat Farkas Ádámmal és csapatával – 2015; illetve a MOME Moholy-Nagy-programja Kárpáti Andrea és Gaul Emil vezetésével – 2016–18.

Ezek és más dokumentumok, kiadványok, könyvek, melyek közül számosat magam is jegyeztem szerkesztőként, szerzőként, fontos – eltüntethetetlen, megkerülhetetlen – dokumentumai a magyar vizuális nevelés történetének, s nem pusztán a történetének; ezek egy része máig aktuális módszertani segédanyag lenne, ha az új oktatási kormányzat, illetve a jelenlegi tanárképzés ismerné, vagy eléggé ismerné. Fontosnak tartom ezek összegyűjtését, a regiszterbe emelését és kijánlását.

A magyar művészetpedagógiai törekvések, változások és célkitűzések közé illeszkedik az egyre magasabb szinten lévő – ugyanakkor a múzeumok anyagi helyzetétől egyáltalán nem független – múzeumpedagógia. A művészeti területek múzeumpedagógiája nyilván a meglévő – zenetörténeti és képzőművészeti, valamint irodalmi – múzeumok egységében tekinthető.

A magyarországi múzeumpedagógiai képzés 30 évre tekint vissza, a kortárs művészeti múzeumpedagógia gyökereit az egykori Iparművészeti Múzeum és az ELTE PPK fektette le. Ehhez számos kiadvány járult hozzá (Gondolat Könyvkiadó, Nemzeti Tankönyvkiadó, MOKK-Kiadványok). Ezek jól hasznosítható, máig érvényes szakmai anyagot kínálnak. A képzőművészettel foglalkozó múzeumok közül a budapesti múzeumok (Szépművészeti Múzeum, Nemzeti Galéria, Ludwig Múzeum, Vasarely Múzeum stb.) és a Műcsarnok, valamint a Budapest Galéria kiemelkedő szakmai munkával segítik az egyre nehezebb helyzetben lévő művészetpedagógiai oktatást az általános és középiskolákban. A vidéki nagy és kisebb múzeumok is erőn felül fogadnak gyerekcsoportokat óvodától a középiskoláig. A múzeumandragógia jelentős eredményeket ér el a felnőttekkel való foglalkozásban is. Javaslom e terület alapos feltérképezését.

Kutatás, fejlesztés, innováció és a jó gyakorlatok újbóli megismertetése, a tartalmak összegzése és újra kibontása lehet a művészetpedagógiában és a múzeumpedagógiában az a nemes cél, melyre akadémiai székfoglalóban is hivatkoztam.

Sinkó István

képzőművész, művésztanár
az MMA levelező tagja